

Halmosné Siket Zsuzsanna

bírósági titkár, Nyíregyházi Járásbíróság,

PhD hallgató, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Az igazságügyi szakértői tevékenység az állami szerepvállalás tükrében

Debreceni Jogi Műhely, 2016. évi (XIII. évfolyam) 1-2. szám (2016. július 31.)

I. Bevezető gondolatok

Az alábbi tanulmányom az igazságügyi szakértőkkel kapcsolatos, méghozzá az állami szerepvállalással összefüggésben fogom vizsgálni ezen tevékenységet.

Az igazságügyi szakértői tevékenység és ehhez kapcsolódóan az igazságügyi szakértői vélemény, mint bizonyíték sajátos szerepet foglal el a büntetőeljárás során felmerülő bizonyítékok rendszerében. A büntetőeljárás folyamán bizonyítékként az előbbin kívül felmerülhet még a vádlott vallomása, a tanúvallomás, az okirat, és a tárgyi bizonyíték. Mégis van több tényező, amely miatt a szakértői vélemény kakuktkojásnak számít az előbb felsorolt bizonyítékok között.

Egyrészt, a bizonyítékok egyéb fajtáinak felhasználása több évszázados múltra tekint vissza, ezzel szemben – amint a későbbiekből is kiderül – a szakértői tevékenység és így a szakvélemény adása viszonylag rövid múltú, közel másfél évszázadra visszavezethető jogintézmény.

Másrészt, a bizonyítékok rendszerében a szakvélemény az, amelyik a leginkább körül van bástyázva jogszabályokkal, mivel jogszabály határozza meg azt, hogy ki lehet szakértő, azaz ki adhat egyáltalán szakvéleményt és jogi normák rögzítik azt is, hogyan kell felépülnie egy szakvéleménynek.

Harmadrészt, a szakértői vélemény bizonyítékkénti bekerülése a büntetőeljárásba feltételhez kötött. Ez a feltétel pedig az, hogy olyan kérdésben rendelhető ki szakértő, amelynek eldöntéséhez különleges szakértelem szükséges.[1]

Negyedrészt, a szakértő kirendelése és ezzel összefüggésben a szakvéleményadás az egyetlen olyan bizonyíték, amelynél a büntetőeljárás törvény által néhány taxatív felsorolt esetben kötelező a szakértő kirendelése.[2]

Az előbbiekből is látható az, hogy a szakértői tevékenység szabályozásában nagy szerepet vállal az állam, mivel a jogszabályalkotás – attól függően milyen szintű jogi normáról van szó – az állami szervek feladata.

A tanulmány elején a bevezető gondolatokat követően bemutatom annak jogtörténeti előzményeit, hogyan jelent meg a szakértői tevékenység a magyar büntetőeljárásban. Ezt követően az állami szerepvállalás jelentőségét fogom ismertetni a szakértői tevékenység kapcsán, gondolok itt különösen a jogszabályalkotó tevékenységre. A jogszabályalkotó tevékenységen túl kitérek még a szakértői névjegyzék vezetésére, és a szakértői kamarák működésére, valamint a szakértői intézmények és szakértői testületek bemutatására. A szakértői intézményeken belül néhányat külön-külön is bemutatok majd. A tanulmány harmadik részében röviden összefoglalom azon jogszabályokat, amelyek a szakértői tevékenységhez kapcsolódnak. Végül külön részben foglalkozom a szakértői díjak

megállapításával, valamint azzal, hogy ki viseli a szakértői díjat, mint a büntetőeljárásban felmerülő költségek egyikét. A tanulmány végén a záró gondolatok között helyet adok majd saját véleményemnek is.

II. A szakértő megjelenésének története a büntetőeljárásban

A következőkben azt fogom bemutatni, hogy az évszázados magyar jogfejlődés során, hogyan került egyre inkább előtérbe a szakértői tevékenység.

A 11-13. században a magyar büntetőeljárásra a formális jellegű bizonyítás volt jellemző, amely nem az anyagi igazság kiderítésére irányult,[3] így a bizonyítás eszközei elsősorban az eskü, az istenítélet, a perdöntő bajvívás és az okirati bizonyítás voltak.[4] Ekkor még igazságügyi szakértőről és a szakértői véleményről sem beszélhetünk, ennek oka lehet az is, hogy a szakértői vélemény adása olyan bizonyíték, amely az anyagi igazság kiderítéséhez kapcsolódik, amelyre ekkoriban még nem mutatkozott igény.

A 14-16. században az előbbihez képest már egy újabb tendencia észlelhető, mivel az anyagi igazság kiderítésére egyre inkább előtérbe került, a formális bizonyítás pedig háttérbe szorult. Ennek következményeképp a büntetőeljárásban olyan új bizonyítási eszközök jelentek meg[5], mint a hivatalbeli tudakozódás és a tanúkihallgatás, valamint az oklevél-bizonyítás is egyre nagyobb szerepet kapott az eljárásban. Kifejezetten szakértői tevékenységet még ebben a korszakban sem végeztek, ugyanakkor már megjelentek olyan jogintézmények, amelyek körében már néhány tevékenységet kvázi szakértői tevékenységnek lehet tekinteni.

Ezek egyike az oklevél bizonyításhoz köthető, mivel, ha az ellenfél kétségbe vonta az oklevél valóságát a bíróság az okiratot hiteles hellyel vizsgálhatta meg, és a hiteles hely véleménye alapján foglalt állást.[6] Ebben az esetben a hiteles hely álláspontom szerint a szakértői feladatkörhöz hasonlatos szerepet látott el, mivel az okirat hitelességének eldöntése egy szakkérdésnek is tekinthető és a hitelességet nem az ítések döntötték el, hanem a hiteles helyek véleményét kérték ki, és ezen vélemény alapján bírálták el az adott ügyet.

A másik a szemléhez (oculata revisio), ezen belül is a látlelet (visum repertum) amelynek felvételéhez köthető, amelyhez seborvos közreműködését vették igénybe.[7] A seborvos itt még nem szakértőként járt el, de speciális ismereteivel a szakértőhöz hasonlóan hozzájárult az anyagi igazság kiderítéséhez.

Az anyagi igazság kiderítésének előtérbe helyezése a 17-18. században tovább folytatódott, így ebben az időszakban is a bizonyítás fontos eszközei voltak a gyanúsított és a tanú vallomása, a házkutatás, a helyszíni szemle és a látlelet felvétele. A 18. század végéig a szakértői bizonyítás tárgyi feltételei még nem voltak biztosítottak, emiatt nem is mutatkozott igény a szakértői tevékenység részletes jogi szabályozására.

A XIX. században a magyar perjogban is megjelentek a szakértői bizonyítás korszerű elvei. Ekkor vált követelménnyé a szakértő tudományos képzettséggel rendelkezzen.[8]

Az 1900. január 1-napján hatályba lépett Bünvádi perrendtartás (Bp.) (1897: 33. tc.) már említi a szakértői vizsgálat foganatosítását.[9]

1945. október 15-én a 9600/1945. ME számú rendelettel bevezetésre került a statáriális eljárás. Itt nem volt helye az alakoszerű nyomozásnak és a vizsgálatnak. Az ügyész feladata volt, hogy a bizonyítékok biztosításáról, és a szakértő előállításáról gondoskodjon.[10]

A szakértői tevékenység szabályozásával kapcsolatban a jogszabályalkotás szempontjából a következő fontosabb momentum az 1951. évi III. törvényhez köthető, ez váltotta fel a korábbi Bünvádi perrendtartást, amelyben már deklarálva van a szabad bizonyítás és a nyilvánosság elve.

A jelenleg is hatályban lévő 1998. évi XIX. törvény 76. § (1) bekezdése a szakvéleményt a bizonyítási eszközök között sorolja fel. Az igazságügyi szakértői tevékenység szabályai részletesen a 2005. évi XLVII. törvényben találhatók.

III. Az állami szerepvállalás jelentősége

Azt előbbi összefoglalóból azt a következtetést lehet levonni, hogy a mai értelemben vett szakértői tevékenység nagyon rövid jogtörténeti múltra vezethető vissza. Minél inkább előtérbe került a szakértői vélemény a bizonyítási eszközök körében, annál inkább szükségessé vált az állami szerepvállalás. Az állam több ponton bekapcsolódik az igazságügyi szakértők tevékenységébe, ezen bekapcsolódás az alábbi formákban nyilvánul meg:

Jogszabályalkotási tevékenység

A jogszabályalkotási tevékenység a közhatalmi tevékenységek körébe sorolható. A jogszabályalkotási tevékenységen belül a parlamentnek van a legjelentősebb szerepe, mert a parlament alkotja a törvényeket. A törvények azok, amelyek a szakértői tevékenység alapvető kereteit, legfontosabb szabályait megjelölik. A magyar jogi szabályozásban fő szabály, hogy a közigazgatás, ezen belül a kormány és a miniszterek jogszabályt (kormányrendeletet, miniszteri rendeletet) bocsáthatnak ki, de ehhez felhatalmazás szükséges. A kormánynak van eredeti jogalkotó hatásköre is, így a kormány a törvény felhatalmazása alapján és az alaptörvényben meghatározott feladatkörében alkothat rendeletet. A miniszterek is alkothatnak rendeletet, erre törvény illetve kormányrendelet hatalmazhatja fel őket.[11]

Az igazságügyi szakértői tevékenységen belül a szakértői tevékenységre vonatkozó fontosabb jogszabályokról szintén elmondható az, hogy ezen tevékenység kereteit a törvények adják meg. Az igazságügyi szakértői tevékenységgel kapcsolatos legfontosabb törvények az alábbiak:

- 2005. évi XLVII. törvény az igazságügyi szakértői tevékenységről
- 2005. évi XLVIII. törvény igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről és ezzel összefüggésben a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról
- 1995. évi CXIV. törvény az igazságügyi szakértői kamaráról.

Az igazságügyi szakértői tevékenység jogi szabályozásáról elmondható az, hogy a további érdemi jogszabályok nem a jogi normák következő lépcsőjén, a kormányrendeletekben találhatóak, hanem az igazságügyért felelős minisztérium rendeleteiben. Ennek oka az lehet, hogy az igazságügyi szakértői tevékenység speciális jellegéből adódóan a közigazgatási szervek közül az igazságügyért felelős minisztériumhoz köthető. A kormányrendeletek szintjén az alábbi jogszabályt érdemes megemlíteni:

- 208/2009.(IX. 29.) Korm. rendelet az igazságügyi szakértői névjegyzékbe való felvételi eljárás során szükséges szakhatósági állásfoglalás kiadásának eljárási szabályairól.

Az igazságügyi szakértői tevékenység részletszabályait az alábbi miniszteri rendeletek tartalmazzák:

- 3/1986. (II. 21.) IM rendelet az igazságügyi szakértők díjazásáról
- 4/2006 (I. 26.) IM rendelet az igazságügyi szakértői névjegyzékbe történő felvételi eljárás igazgatási szolgáltatási díjáról
- 9/2006 (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az ahhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről

- 10/2006 (III. 7.) IM rendelet az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához szükséges jogi oktatásról és vizsgáról
- 19/2006 (IV. 24.) IM rendelet az igazságügyi szakértői igazolványról
- 27/2006 (X. 5.) IRM rendelet az igazságügyi szakértői alapismeretek oktatásáról és vizsgájáról
- 31/2008 (XII. 31.) IRM rendelet az igazságügyi szakértői működésről.

Szakértői névjegyzék vezetése

Az igazságügyi szakértővé válás egyik feltétele a 2005. évi XLVII. törvény 3. § (3) bekezdés f) pontja alapján az, hogy a szakértő a névjegyzékbe történő felvételét követően tagja a lakóhelye szerint illetékes területi igazságügyi szakértői kamarának.

Az előbbi rendelkezésből következően az igazságügyért felelős minisztérium, mint állami szerv is szerepet vállal a szakértői tevékenységben. Aki a törvényben meghatározott feltételeknek megfelel, az igazságügyért felelős minisztertől kérheti, hogy a szakértői névjegyzékbe vegyék fel.[12]

A szakértői névjegyzéket a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium vezeti. A minisztérium honlapján megtalálható a szakértők névjegyzéke (lásd: <https://szakertok.kim.gov.hu/szakertok>), ezzel is elősegítve a szakértőt kirendelő szervek munkáját, mivel így könnyebb eligazodni ezen szakemberek között.

A 4/2006 (I. 26.) IM rendelet alapján az igazságügyi szakértői névjegyzékbe történő felvételi kérelem elbírálásáért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. Ezen díj mértéke 7.400,-Ft, amelyet a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium 10032000-01397136-00000000 számú számlájára átutalással vagy postai készpénzáttalalási megbízással kell befizetni.

E körben érdemes megemlíteni azt, hogy ezen igazgatási szolgáltatási díj, hogyan illeszkedik az államháztartás rendszerébe.

Az igazgatási szolgáltatási díjak az illetékbefizetésekhez hasonlóan a központi költségvetés bevételei között foglalnak helyet.[13] Az igazgatási szolgáltatási díjakat egyes államigazgatási eljárásokért, illetve egyes intézmények igazgatási jellegű szolgáltatásának igénybevételéért, valamint egyes bírósági eljárási cselekményekért kell fizetni. Az igazgatási szolgáltatási díjak tartalmilag sokban hasonlítanak az illetékekre. A különbség abban nyilvánul meg, hogy a díjknál elméletileg megállapítható a közszolgáltatás költsége. Az igazgatási szolgáltatási díjat olyan mértékben kell megállapítani, hogy fedezetet biztosítson az adott eljárással kapcsolatban felmerülő valamennyi költségre. Vannak olyan eljárások, amelynek a költségigénye változó, ebben az esetben a díjat átalányjelleggel kell megállapítani. A díjköteles eljárásért az ügyfél terhére egyéb költség nem számolható fel. Az illeték és a díjfizetés nem lehet egymással párhuzamos. A díj mértékét az érdekelt miniszter a pénzügyekért felelős miniszterrel egyetértésben, rendeletben szabályozza, kivéve a lakosság széles körét érintő díjfizetési kötelezettségeket (pl. hiteles tulajdoni lap másolat szolgáltatásának díja), amelyet csak törvény útján lehet megállapítani.[14]

A jelen esetben a szakértői névjegyzékbe történő felvételi eljárásért fizetendő díj csak a társadalom egy speciális körét, a szakértőket érinti, így nem beszélhetünk széles körű érintettségről, ez az oka annak, hogy csak rendeleti és nem törvényi szinten került megállapításra az eljárásért fizetendő díj. A jogszabályban meg kell jelölni a díj beszedésére jogosultat, valamint a bankszámla megnevezését és számát, ha a díjfizetés nem illetékbélyeggel történik. Ez utóbbi azért gyakoribb mert a díjbevételek rendszerint tárcabevételek.[15]

Szakmai kamarák

Az előző pontban idézett törvényi rendelkezésből következően a szakértővé válás további feltétele, hogy a szakértő tagja legyen a lakóhelye szerint illetékes területi igazságügyi szakértői kamarának.[16]

Az 1995. évi CXIV. törvény 1. § (1) bekezdése alapján a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara (a továbbiakban: MISZK) és a területi igazságügyi szakértői kamara (a továbbiakban: területi kamara) (a továbbiakban együtt: kamara) önkormányzati elven alapuló, az igazságügyi szakértők (a továbbiakban: szakértő) érdekeit képviselő köztestületek. A kamara képviseleti, ügyintézői szervezettel és önálló költségvetéssel rendelkezik. Az igazságügyi szakértői kamarák köztestületként a szakértői tevékenység tudományos művelésének támogatásával, a szakmai és etikai elvek meghatározásával és érvényesítésével, valamint a szakértők képviseletével kapcsolatos közfeladatokat látják el. A kamarát a törvényszék nem veszi nyilvántartásba. A Magyar Igazságügyi Szakértői Kamarát a területi kamarák alkotják. A MISZK székhelye Budapesten található.[17]

A rendszerváltás utáni években nagy számmal jöttek létre köztestületi önkormányzatok.[18] Az igazságügyi szakértői kamara is köztestületi önkormányzatnak tekintendő. E körben hatósági jogalkalmazó feladatokat is ellát. Ezek a jogalkalmazói feladatok azonban nem terjednek túl a kamarák saját tagságán. Jogalkalmazói tevékenységnek minősül a kamarába történő felvétel és az onnan való törlés, mert az igazságügyi szakértői tevékenység gyakorlásának joga csak azt a személyt illeti meg, aki az igazságügyi szakértői kamarában tagsággal rendelkezik.[19]

A hatósági jogalkalmazói tevékenységen kívül a MISZK elnökségével összefüggésben fontos még egy feladatot kiemelni. A MISZK elnöksége a szakértői tevékenység egységes és magas színvonalú biztosítása érdekében módszertani levelet ad ki. A módszertani levél kiadását a MISZK és a szakértői kamara szakbizottságai, valamint a miniszter indítványozhatja.[20]

Igazságügyi szakértői intézmények és testületek

Az igazságügyi szakértői tevékenység nemcsak egyéni szakértői tevékenység keretében gyakorolható, hanem intézményi, testületi keretek között is. Ezeknek létrehozásában is szerepe van az államnak, azon belül is a végrehajtó hatalmi ágaknak.

Igazságügyi szakértői intézmények

Igazságügyi szakértői intézményt az igazságügyért felelős miniszter vagy vele egyetértésben más miniszter alapíthat és szüntethet meg. Ezen intézmények költségvetési szervek és a szakértői tevékenységen kívül – az oktatási és tudományos tevékenységet kivéve – vállalkozási tevékenységet nem folytathatnak.[21]

A költségvetési szerv az államháztartás részét képező olyan jogi személy, amely a társadalmi közös szükségletek kielégítését szolgáló jogszabályban, határozatban, alapító okiratban meghatározott állami feladatokat alaptevékenységként, nem haszonszerzés céljából, az alapító okiratban megjelölt szerv szakmai és gazdasági felügyelete mellett, az alapító okiratban rögzített illetékességi és működési körében, feladatvégzési és ellátási kötelezettséggel végzi.[22]

A költségvetési szerv vagyont az alapító saját vagyonából különíti el a költségvetési szerv számára. Emellett a költségvetési szervek működéséhez rendszeres bevételre van szükség. Ezen bevételek származhatnak a központi költségvetésből kapott támogatásból, támogatásértékű bevételekből, saját bevételből, és a pénzforgalom nélküli bevételekből.[23] A költségvetési szervek főszabályként kötelesek a költségvetésükben jóváhagyott előirányzaton belül gazdálkodni.[24]

A fontosabb szakértői intézmények közül az alábbiakat érdemes megemlíteni:

Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézetek (ISZKI)

Ezen intézményi körbe az alábbi intézetek tartoznak:

Budapesti Műszaki, Könyv és Adószakértői Intézet[25]

Az intézet közfeladatába tartozik, hogy a bíróság, ügyészség, a nyomozó hatóságok és a jogszabályokban meghatározott más szervek kirendelésére illetve megkeresésére igazságügyi szakértői véleményeket készítsen. Az intézet megbízás alapján csak abban az esetben kérhető fel szakvéleményadásra, amennyiben ezzel a közfadatai elvégzését nem akadályozza. Az Igazságügyi Könyvszakértői Iroda és az Igazságügyi Műszaki Szakértői Iroda alapítása a 29/1964. (XI.23.) Korm. rendelettel történt. E két önálló költségvetési szerv összevonására 1994-ben került sor, a két intézmény jogutódja a Budapesti Igazságügyi Műszaki, Könyv-, és Árszakértői Intézet lett, majd 2006-tól a jelenlegi elnevezéssel folytatja tevékenységét.

Budapesti Orvosszakértői Intézet[26]

Az intézetet az igazságügy miniszter alapította 1964-ben. Az intézetben orvosok, pszichológusok és biológusok dolgoznak. Szakértői feladatokat ellátnak hatósági kirendelés és megbízás alapján is. Az intézet igazgatója a bírák és bírósági titkárok pályaaalkalmassági vizsgálatára létrehozott Vizsgáló Bizottság Elnöke. Az intézményt a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Karának szakképző helyévé minősítették igazságügyi orvostan alapképzésben.

Országos Toxikológiai Intézet[27]

Az intézet Országos Művegyészeti Intézet néven 1872-ben kezdte meg működését.

Az intézmény a vizsgálatok döntő többségét hatósági kirendelésre végzi, de emellett elenyésző mértékben helyet kapnak a magánkérésre és a diagnosztikus szolgáltatásként végzett vizsgálatok is. Az előbbieken említett intézményen kívül az Országos Toxikológiai Intézet is végez oktatási és tudományos tevékenységet.

Debreceni Intézet[28]

Az intézetet a Debreceni Igazságügyi Könyvszakértői Iroda és a Debreceni Igazságügyi Műszaki Szakértői Iroda jogutódjaként 1992-ben az igazságügy miniszter alapította. Az intézmény szakértői adó, -járulék,- és könyvszakértés, gépjármű javítás, karbantartás, gépjármű érték meghatározás és balesetelemzés szakterületeken látják el feladataikat. A szakértői intézet nagyrészt bíróságok és nyomozó hatóságok kirendelésének tesz eleget, de emellett a szakértők megbízásos, szerződéses tevékenységet is végeznek.

Az előbb bemutatott négy szakértői intézményen kívül a teljesség kedvéért fontosnak tartom még felsorolás szintjén megemlíteni az ISZKI intézményi körébe tartozó további intézeteket:[29]

- Győri Intézet
- Kecskeméti Intézet
- Kaposvári Intézet
- Miskolci Intézet
- Szegedi Intézet

- Szolnoki Intézet
- Szombathelyi Intézet
- Veszprémi Intézet.

Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet[30]

Az intézet az 1961-ben alakult. 2011 óta az Országos Rendőr-főkapitányság szervezeti egysége. Az intézmény szakértői főosztálya kizárólagos hatáskörrel vizsgálja a kábítószerket, daktiloszkópiái nyomokat, kezeli a bűnügyi nyilvántartás daktiloszkópiái és DNS-adatbázisait, valamint részt vesz az ORFK Oktatási Igazgatóságával és a Rendőrtiszti Főiskolával közösen az öt klasszikus kriminalisztikai szakértői szakterület (nyom-, ujjnyom-, fegyver-, írás-, és okmány-) szakértőinek képzésében.

Igazságügyi szakértői testületek[31]

A miniszter rendelettel, valamely szakkérdésben vélemény nyilvánítására, a szakterület irányításáért felelős ágazati miniszter egyetértésével, igazságügyi szakértői testületet hozhat létre. Főszabály szerint, ezen testületek jogi személyek, kivéve akkor ha a gazdálkodásuk a miniszter rendeletében szabályozott egyéb módon is biztosított.

A jogi személyiséggel rendelkező testületek vagyonukkal önállóan gazdálkodnak üzletszerű gazdasági tevékenységet csak a feladataik ellátásához, vagy ahhoz közvetlenül kapcsolódó mértékben folytathatnak, tartozásaikért saját vagyonukkal felelnek, a testület tagjai saját vagyonukkal ezen tartozásokért nem tartoznak felelősséggel.

A testület működése felett a miniszter törvényességi felügyeletet gyakorol, amelynek célja annak vizsgálata, hogy a testület működése megfelel-e az ügyrendjének és a jogszabályoknak, valamint a kirendeléseknek eleget tesz-e. A miniszter a törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva felhívhatja a testületet a szabályszerű működésének helyreállítására, összehívja a testület tagjait a szabályszerű működés helyreállításához szükséges intézkedések megtétele érdekében, valamint ha a szabályszerű működés másképp nem biztosítható, akkor az ágazatért felelős miniszter egyetértésével visszavonja a testület elnökének megbízását.

IV. A szakértői díjak

A büntetőeljárás során a szakértő kirendelésével kapcsolatban két esetkört különböztethetünk meg a büntetőeljárás törvény alapján. Vannak olyan esetek, amikor szakértőt *lehet* kirendelni és vannak olyan esetek, amikor szakértőt *kell* kirendelni. Ha bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni.[32] A törvény ebben a körben elég szűkszavúan fogalmaz, mert nem mondja meg, mit tekint különleges szakértelmet igénylő kérdésnek, így ennek eldöntése bírói mérlegelés dolga.

Emellett vannak olyan kérdések, amelyben a bíróság nem mérlegelhet és kötelező szakértőt kirendelnie, ezen eldöntendő kérdések az alábbiak:[33]

- kóros elmeállapot illetve kábítószer függőség megállapítása
- kényszergyógykezelés szükségességének eldöntése
- ha a személyazonosítást biológiai vizsgálattal végzik
- ha elhalt személy kihantolására kerül sor.

A szakértő kirendelésének terén az egyik örök dilemma az időigényesség mellett a takarékoság versus az anyagi igazság alaposabb kiderítése. A szakértő költségét az állam előlegezi. A későbbiekben részletesebben is szó lesz arról, hogy a szakértő költségét, mely

esetekben viseli az állam és mikor viseli az elkövető. Függetlenül attól, kire hárul az eljárás befejeztével ez a költség, mindkét esetben elmondható az, hogy a költség nem tekinthető elhanyagolhatónak. Sokszor az eljárási költségeken belül is a költségek túlnyomó részét a szakértői vélemény készítésének költségei jelentik, amely, komoly terhet ró az eljárás szereplőire.

Az előbbi általános megállapításokból már levonható az a következtetés, hogy a büntetőeljárás keretében a szakértői díj egy olyan elem, amelyet semmiképpen sem nevezhetünk elhanyagolhatónak. Ezért érdemes a szakértői díjjal kapcsolatos tudnivalókat bővebben is bemutatni, amelyre a tanulmány további részében fogok sort keríteni.

A szakértői díj

A szakértőt tevékenységéért díjazás illeti meg. A szakértői díjak a 2005. évi LXVII. törvény 17. § alapján két fő csoportra oszthatóak. Azokban az ügyekben, amelyekben a hatóság hivatalból folytat le bizonyítást, vagy a bizonyítás hivatalból történő elrendelésének is helye lenne, az egyes vizsgálatok elvégzéséért felszámítható díjat (a munkadíjat és költségeket) a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara javaslatára is figyelemmel az igazságügy miniszter rendeletben határozza meg. Ezen részletszabályokat 3/1986. (II.21.) IM rendelet tartalmazza.

Az előbbi esetkörön kívül, a szakértő a díjjegyzékével érvényesíteni kívánt díjat, maga állapítja meg. Abban az esetben, ha a szakértő a díját maga állapítja meg akkor is alkalmazni kell az 3/1986. (II.21.) IM rendeletnek a szakértői díj megállapítására és kifizetésére vonatkozó szabályait. Ebben az esetben a munkadíjra, a jelenléti díjra és a szakértő költségeire vonatkozóan akkor kell alkalmazni a rendeletben foglaltakat, ha ezt a szakértő kérte.[34]

A rendeletben meghatározott díjak az általános forgalmi adót nem tartalmazzák. Amennyiben a szakértő általános forgalmi adó felszámítására kötelezett, annak összegét e díjon felül kell számítani.[35] Ha szakértő tevékenysége gazdasági tevékenységnek minősül, akkor a szakértőnek a díjjegyzéken felül számlát is ki kell állítania.[36]

A szakértői munkadíjat megállapító határozatban külön-külön kell feltüntetni a munkadíjat, a jelenléti díjat és a költségeket. A szakértői díjat a kirendelő szerv jogerős határozata vagy utalványa alapján lehet a szakértőnek kifizetni. Ha a bíróság a szakértői díj egészben vagy részben való előlegezésére a felet kötelezte és annak összegét előzetesen elnöki letétbe helyeztette, a szakértői díjat és költségelőleget az eljáró bíróság székhelye szerint illetékes bírósági gazdasági hivatal (a továbbiakban: BGH) fizeti ki a szakértőnek. Ha az ügyben a kezelőiroda költségjegyzéket vezet, a megállapított szakértői díjat be kell vezetni a költségjegyzékbe. A költségjegyzék tételszámát fel kell tüntetni a szakértői díjat megállapító határozatban és az utalványon. Ebben az esetben, valamint ha a költségjegyzéket nem kell vezetni, de a fél a szakértői díj előlegezésére nem kötelezhető, a szakértői díjat az eljáró bíróság székhelye szerint illetékes bírósági gazdasági hivatal fizeti ki. A bíróság a szakértői díjról szóló jogerős határozatot vagy utalványt - kifizetés céljából - a díjjegyzék egy példányával együtt 8 napon belül megküldi az illetékes BGH-nak, amely 3 munkanapon belül felhívja a szakértőt a számla benyújtására. A BGH a megállapított szakértői díjat (költségelőleg fizetése esetén a szakértői díj kifizetett költségelőleggel csökkentett összegét) a számla benyújtásától számított 8 munkanapon belül kiutalja. Ha a szakértő a díjat 30 napon belül nem veszi át, részére azt postán kell megküldeni a postaköltségek levonásával.[37]

A szakértői díj részei

A szakértő díja három tételből tevődik össze, ez a munkadíj, a jelenléti díj és a szakértői költségek.

munkadíj[38]

A munkadíj a szakértői díj azon része, amely kifejezetten a különleges szakértelmet igénylő tevékenységhez köthető. A 3/1986. (II.21.) IM rendelet I. számú melléklete tételesen felsorolja, hogy az egyes tevékenységekért a szakértőt milyen alapidíjazás illeti meg. Ez az alapidíj maximum a két és félszeresével növelhető abban az esetben, ha a szakértő tevékenysége hosszabb tudományos vizsgálódást igényel, tevékenységét ünnepnapokon végzi, vagy ha a vizsgálatot 18:00 óra és 06:00 óra között kell elvégezni.

A rendelet I. számú melléklete a főbb szakértői ágazatok szerinti csoportosítja az egyes szakértői tevékenységekért felszámolt munkadíjakat. Ezek a tevékenységek rendkívül változatosak lehetnek. Munkadíj illeti meg a szakértőt például személyek megvizsgálásáért, tárgyak megsemmisítéséért, laboratóriumi vizsgálatokért, és a szakvéleményadásért. A kutatási témához kapcsolódóan, az igazságügyi pszichológus szakértőre tekintettel most csak ezen szakértő alapkivételét ismertetem részletesen. Az igazságügyi pszichológus szakértő részére megállapítható munkadíj vizsgált személyenként a tesztvizsgálatokkal együtt 5.000,- Ft. Abban az esetben, ha a pszichológus szakértő a szakvéleményét csak tesztvizsgálatok eredménye alapján adja, akkor 3.800,-Ft munkadíj illeti meg.

jelenléti díj[39]

A szakértőt a tárgyaláson, a szemlén és egyéb olyan eljárási cselekményeken történő megjelenéséért, ahol jelenléte szükséges, jelenléti díj illeti meg. Ha a szakértő egy napon több ügyben működik közre, akkor a jelenléti díjat mindegyik ügyben külön-külön kell megállapítani. A jelenléteért a szakértőt, minden megkezdett félóra után 2.000,-Ft jelenléti díj illeti meg.[40]

költségek[41]

A szakértői tevékenység körében számos egyéb kiadás felmerülhet a szakértői feladatok elvégzésével és az eljárási cselekményeken történő megjelenéssel összefüggésben. Ebben a körben a szakértő szükséges és igazolt kiadásait költségként számíthatja fel.

A jelenléti díjnál maradván az egyik ilyen költség az utazással eltöltött idő után járó óradíj és az utazás után járó költségtérítés.[42] A szakértő a saját személygépjármű használatáért járó költséget és a parkolási díjat csak akkor számíthatja fel, ha a kirendelő szerv ehhez előzetesen hozzájárult. Az utazási költségtérítést a gépjárműre vonatkozóan meghatározott üzemanyagnorma figyelembevételével a ténylegesen megtett oda-vissza útra a távolság kilométerben kifejezett mennyisége és az adóhatóság által közzétett hivatalos üzemanyagár szorzata szerint kell megállapítani.[43] A hivatalos üzemanyagár havi bontásban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal honlapján található meg.

Adódhatnak a szakértőnek olyan szükségszerűen felmerülő kiadásai például a telefon és postázás költsége, amelyeket nem mindig tud számlával igazolni. Ebben az esetben a szakértőt költségátalány[44] illeti meg, amely a szakértői munkadíj 35 %-a, de nem lehet több 100.000,-forintnál.

A szakértői költség viselése

A büntetőeljárás folyamatában mindig, különösen a nagyobb, hosszan elhúzódó büntetőügyekben rendszerint tetemes mennyiségű bűnügyi költség merül fel. A bűnügyi költségek körébe számos tétel tartozik, amely a büntetőeljárásban felmerül, ezek felsorolása a Büntetőeljárásról szóló 1998.évi XIX. törvény 74. §-ban található. A törvény alapján a bűnügyi költségek körébe az alábbi kiadások tartoznak:[45]

Egyrészt ide tartozik az a költség, amelyet az eljárás megindításától a büntetés végrehajtásának befejezéséig, valamint a rendkívüli jogorvoslati eljárás és a különleges eljárások során az állam előlegezett. Az állam által előlegezett költség különösen a tanú megjelenésével felmerült költség, a szakértő, illetőleg a szaktanácsadó részére megállapított munkadíj és költségtérítés, a lefoglalt dolog szállításával és megőrzésével felmerült költség, valamint a tolmács díja és költségtérítése.

Másrészt ide tartozik a sértettnek, a magánfélnek, a pótmagánvádlónak és a magánvádlónak, a terhelt és a sértett törvényes képviselőjének az ügyben felmerült készkiadása, akkor is ha azt az állam nem előlegezte.

Harmadrészt ide tartozik a kirendelt védőnek és a sértett, a magánfél, valamint a pótmagánvádló képviselőjének készkiadása és díja akkor is, ha azt az állam nem előlegezte.

Az előbb ismertetett jogszabályi rendelkezésekből az alábbi következtetések vonhatók le.

Az állam által előlegezett költségek fajtáit a jogalkotó nem taxatívén sorolja fel, csak példálózó jelleggel, mivel a felsorolásban a *különösen* szót szerepelteti. A szakértőnek fizetendő munkadíj és költségtérítés szintén az állam által előlegezett költségek közé, és így a bűnügyi költségek első csoportjába tartozik.

A továbbiakban a bűnügyi költség viselésének alakulását a szakértői munkadíj és költségtérítés (a továbbiakban: szakértői díj) viselésének kontextusában fogom bemutatni. Azt, hogy a szakértői díjat mikor viseli a vádlott, és mikor marad az állam terhén, elsősorban az határozza meg, hogy a vádlott bűnösségét megállapítják, vagy a vádlottat felmentik.

szakértői díj viselése a vádlott bűnösségének megállapítása esetén[46]

Főszabály szerint, ha a vádlott bűnössége megállapítást nyer vagy szabálysértés elkövetéséért a felelősségét megállapítja a bíróság, akkor a vádlottat terheli a szakértői díj viselése. A vádlottat csak azzal a cselekménnyel összefüggésben felmerült szakértői díj viselésére lehet kötelezni, amellyel kapcsolatban a bűnösségét megállapították. Abban az esetben, ha egy ügyben több vádlott van, akkor azt a vádlottat kell a szakértői díj megfizetésére kötelezni, aki miatt a szakértő kirendelése felmerült, ha ez nem különíthető el vádlottanként, akkor a vádlottakat egyetemlegesen terheli a szakértői díj viselése.

A bűnösség megállapítása esetén is vannak kivételes esetek, amikor nem a vádlottat terheli a bűnügyi költség megfizetése.

Az egyik, hogy a bíróságnak lehetősége van arra, hogy amennyiben a bűncselekmény súlyához képest aránytalanul nagy bűnügyi költség merül fel abban az esetben a bűnügyi költség egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti.

A másik lehetőség, hogy a terhelt, amennyiben a vagyoni és jövedelmi viszonyai folytán nem tudja a bűnügyi költséget megfizetni és azt külön jogszabályban meghatározott módon igazolta, a terhelt vagy védője kérelmére a bíróság, illetőleg az ügyész határozhat arról, hogy személyes költségmentességet engedélyez.[47]

Az állam viseli azt a költséget is, amely annak kapcsán merült fel, hogy a vádlott hallássérült, beszéd fogyatékos, vak illetve a magyar nyelvet nem ismeri, vagy az eljárás során regionális vagy nemzetiségi nyelvét használta.[48]

Végül a vádlottat még bűnösségének megállapítása esetén sem lehet azon bűnügyi költség megfizetésére kötelezni, amely nem az ő mulasztása folytán, szükségtelenül merült fel.[49]

Amennyiben a vádlottat kötelezték a szakértői díj megfizetésére, azt, meg nem fizetés esetén bűnügyi költségként hajtják be rajta.

szakértői díj viselése a vádlott felmentése esetén[50]

Az előzőekben leírtakból következik az, hogy főszabály szerint, ha a vádlottat a bíróság felmenti, akkor a bűnügyi költség és így a szakértői díj viselése az állam terhén marad. Ebben az esetben, valamint ha az eljárás megszüntetésére az ügyész vádelejtése miatt kerül sor, akkor az állam megtéríti a vádlott költségét, továbbá a védőjének az eljárás során nem előlegezett díját és költségét is.

Kivétel ebben az esetkörben is előfordul, mivel még vádlott felmentése vagy az eljárás megszüntetése esetén is kötelezni kell a vádlottat, annak a költségnek a viselésére, amely a vádlott mulasztása folytán merült fel.[51]

pótmagánvádra vonatkozó eltérő szabályok[52]

Ha a büntetőeljárásban a vádat nem az ügyész, hanem pótmagánvádló képviselte abban az esetben a pótmagánvádló viseli azokat a költségeket, amelyek az ő fellépése után keletkeztek, ha a vádlottat felmentik, vagy vele szemben az eljárást megszüntetik. Ez a költség csak azon cselekményekkel kapcsolatban felmerült költségekre vonatkozik, amelyek miatt a vádindítványt előterjesztette.

Több pótmagánvádló fellépése esetén a költségeket főszabály szerint a pótmagánvádlók külön-külön viselik, de ha a bűnügyi költség vagy annak egy része nem különíthető el pótmagánvádlók szerint, akkor a pótmagánvádlók egyetemleges kötelezésének van helye.

szakértői díj viselése a szabálysértési eljárásban

A szabálysértési eljárás során is felmerülhetnek olyan esetek, amikor a szakértő kirendelésére szükség lehet. A szabálysértési törvény (2012. évi II. törvény) 64. § szerint, ha a felelősségre vonás szempontjából jelentős bizonyítást igénylő tény megállapításához különleges szakértelem szükséges a bíróság hivatalból vagy kérelemre szakértőt rendel ki. A büntetőeljáráshoz képest különbség mutatkozik abban, hogy a szabálysértési törvény kifejezetten rendelkezik arról, hogy a kár mértékének megállapítására szakértő hivatalból nem rendelhető ki. A szakértő kirendelése abban az esetben kötelező, ha azt az eljárás alá vont személy vagy a sértett indítványozza és a szakértő költségét megelőlegezi.[53]

A szabálysértési eljárásban a szakértői díj szintén az eljárási költség részét képezi.[54]Főszabály szerint, az eljárás alá vont személy viseli a szakértői díjat abban az esetben, ha a bíróság a felelősségét a szabálysértés elkövetésében megállapította.[55] Ez alól kivételt jelent az az eset, ha a bíróság az eljárás alá vont személy részére jövedelmi és vagyoni viszonyaira tekintettel személyes költségmentességet engedélyezett.[56]A feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén a szakértői díj viselése az állam terhén marad.[57]

Az eljárási költséget a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül kell megfizetni, amennyiben ezen határidő alatt a befizetésre nem kerül sor, akkor azt adók módjára kell behajtani.[58] A behajtásról a végrehajtó hatalom gondoskodik.

A szabálysértési eljárásban a részletfizetés és a halasztás engedélyezése esetén szintén a végrehajtó hatalom hatáskörébe tartozik, hogy a részletfizetés és a halasztás engedélyezéséről döntsön. Ugyanis amennyiben a bírósági eljárásban merül fel a szakértői költség, abban az esetben is a részletfizetést és a halasztást a kormányhivaltól, kell kérni és annak engedélyezéséről is a kormányhivatal, mint a végrehajtó hatalmi ág egyik szerve jogosult dönteni.[59]

A szakértői díjjal kapcsolatos következtetések

A szakértők közötti verseny

A szakértői díjakat az állam csak egy bizonyos esetkör kapcsán szabályozza, mégpedig akkor, ha a szakértő kirendelésére hivatalból kerül sor, vagy a bizonyítás hivatalból történő elrendelésének is helye lenne. Azonban nem lehet arról megfeledkezni, hogy a szakértő kirendelésére nemcsak hivatalból kerülhet sor, hanem kérelemre is készíthetnek szakvéleményeket, vagy végezhetnek egyéb szakértelmet igénylő feladatokat. Ebben az esetben a szakértők az általuk végzett szolgáltatásért járó díjat maguk határozzák meg. Ebből a kontextusból nézve a szakértő piaci szereplő is, mivel különleges szakértelme, mint szolgáltatás, a piac részévé válik.

Az előbbieket alapján a szakértő a magánszektorban is részese, ha a Bailey által megfogalmazott definíciót vesszük alapul, aki szerint „*a piaci szektor alatt olyan, a magánszereplők által folytatott, szabályozatlan gazdasági tevékenységet értünk, amely a fogyasztók fizetési hajlandósága szerint állítja elő termékeit...*”[60] Így a piac működésére vonatkozó törvényszerűségek a kérelemre végzett kirendelésekben is visszatükröződnek.

A szakértők, mivel az előbb említett esetkörben maguk határozzák meg az általuk nyújtott szolgáltatásért fizetendő díjat, így még az azonos szakmán belüli szakértők sem fognak egységes tarifával dolgozni. Az ár meghatározásában fontos szerepe van a kereslet-kínálat szempontjának. Például ha bizonyos szakértői tevékenységet kevesen végeznek, akkor a szakértő magasabb összeget is kérhet az általa nyújtott szolgáltatásért, mert adott tevékenységen belül nincs versenytársa, akit helyette az adott szakkérdésben megkereshetnének. Minél többen vannak egy adott szakértői ágazatban, az annál nagyobb versenyt generál a szakértők piacán, amely egy bizonyos mértékig szinten tartja az árakat, hiszen ha a versenytársak körén belül egy bizonyos szakértő nagyon magasra vinné a díjait, akkor biztos lehetne abban, hogy kiszorulna a piacról, mert a megbízásokkal a kedvezőbb árakon dolgozó kollégáit keresnék meg.

A szakértői díjak alakulását nemcsak az befolyásolhatja, hogy bizonyos szakértői területen hányan lesznek egymásnak versenytársai, hanem az adott földrajzi területen meglévő vagyoni-jövedelmi viszonyok is. Olyan helyeken, ahol a lakosság alacsonyabb jövedelemmel rendelkezik, a szakértő eleve nem viheti olyan magasra a szakértői díját, mint az olyan vidékeken, ahol a lakosság magasabb jövedelemmel rendelkezik, mivel akkor nem lenne kereslet az általa nyújtott szolgáltatás iránt.

A költséghatékonyság problematikája

A büntetőeljárásban és a szabálysértési eljárásban is fontos szempont a tényállás helyes megállapítása mellett a költséghatékonyság. Természetesen a tényállás feltárása mindig is fontosabb szempont marad, mint a költséghatékonyság.

Ennek kapcsán viszont érdemes rávilágítani a szabálysértési eljárásban felmerülő szakértői kirendelésekre, gondolok itt különösen a szakértő hivatalból történő kirendelésére. A szakértő kirendelésére saját tapasztalataim szerint a leggyakrabban a tulajdon elleni szabálysértések vagy a közúti közlekedés rendjének megzavarása szabálysértés elkövetése esetén kerül sor.

A tulajdon elleni szabálysértések körében fontosnak tartom kiemelni azt, hogy ezen szabálysértések esetén az ötvenezer forintos elkövetési érték az, ami egyéb minősítő körülmények hiányában elválasztja a szabálysértést a bűncselekménytől. Tulajdon elleni szabálysértések terén szakértő hivatalból történő kirendelésére általában az eljárás alá vont személy kóros elmeállapotának eldöntése miatt van szükség, így a leggyakrabban igazságügyi elmeorvos szakértő kirendelésére kerül sor a szabálysértési eljárásban.

Az esetek többségében a szakértő rendszerint azt a megállapítást teszi, hogy az eljárás alá vont személy nem szenvedett az elmeműködés olyan kóros állapotában, amely a beszámítási képességét kizárta volna. Ennek azért van döntő jelentősége, mert ha az eljárás alá vont személy beszámítási képessége nem tekinthető kizártnak, csak korlátozottnak a szabálysértés elkövetésekor, akkor a felelősségre vonásának helye van.

Ha az eljárás alá vont személy szabálysértési felelőssége megállapításra kerül, annak a vele szemben alkalmazott szankción kívül az a másik következménye, hogy az állam által előlegezett szakértői díjat is neki kell viselnie. Egy olyan eljárás alá vont személy esetében, akinek az adott szabálysértés az elkövetést megelőző két éven belül még csak az első cselekménye volt a fokozatosság elvére figyelemmel intézkedésként figyelmeztetésnek vagy alacsonyabb összegű pénzbírság alkalmazásának van helye. Ebből az következik, hogy egy olyan elkövető, aki kóros elmeállapotára hivatkozik és ezért sor kerül szakértő kirendelésre, aki megállapítja, hogy az elkövetéskor beszámítási képessége nem volt kizárt csak korlátozott, ahhoz vezethet, hogy a szakértői díj, amelyet költségként meg kell fizetnie, sokszor magasabb összegű, mint a bíróság által kiszabott pénzbírság mértéke, ha egyáltalán sor kerül pénzbírság kiszabására.

VII. Összegzés

Az eddig leírtak alapján az állami szerepvállalásról az igazságügyi szakértői tevékenységgel összefüggésben az alábbi következtetések vonhatók le:

Az igazságügyi szakértői tevékenység viszonylag rövid jogtörténeti múltra vezethető vissza. Az állam jelentős szerepet vállalt abban, hogy megteremtette a szakértői működés kereteit. Ezen tevékenysége elsősorban a jogszabályalkotásban nyilvánult meg, a szakértőkre vonatkozó fontosabb normákat törvényben, míg a részletszabályokat kormányrendeletben és miniszteri rendeletben szabályozta. Az előbbiekből levezethető az is, hogy a törvény határozza meg azt, ki válhat igazságügyi szakértővé.

A szakmai kamarákat az állam hatósági jogalkalmazói jogkörökkel ruházta fel a kamara tagjaira vonatkozóan. Így a kamarák az állammal összekapcsolódnak, mert a hatósági jogalkalmazói jogkörök innen eredeztethetők.

A szakértők névjegyzékét a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium vezeti. A legújabb kor vívmányai közé tartozik az internet, ennek keretében az állam részéről az igazságügyért felelős minisztérium szerepet vállalt abban is, hogy a szakértők könnyebb elérhetősége érdekében a saját honlapján is közzéteszi a szakértők névjegyzékét. Ezzel nemcsak a hivatalból történő szakértői kirendeléseket könnyíti meg, hanem a magánszektor által kezdeményezett szakértő kirendeléseket is, hiszen az internet ma már mindenki számára elérhető.

A szakértői tevékenység nemcsak egyéni szakértőként, hanem intézményi keretek között is folytatható. Ebben a körben a végrehajtó hatalmi ág jogszabállyal alapított szakértői intézményeket, amelyek költségvetési szervnek minősülnek.

A szakértői díj két részre különíthető el. Egyrészt hivatalból történő kirendelés esetén az állam rendeletben szabályozza azt, hogy a szakértőt milyen összegű munkadíj és jelenléti díj illeti meg. Ugyanakkor az állami beavatkozás nem tekinthető a díjakat érintően teljes körűnek, mivel a kérelemre történő kirendelés esetén a szakértők maguk határozzák meg a díjaikat és ebben a formában a szakértők piaci szereplőkké is válnak. A kirendelések ezen típusánál, a szakértők között verseny figyelhető meg.

A szakértők speciális tudásukkal hozzájárulnak az ügyek felderítéséhez, a tényállások megérthetőbbé tételéhez. A szakértő által végzett munkának emellett költségvonzata is van. Ezt a költséget a büntetőjogi vagy szabálysértési felelősség megállapítása esetén a vádlottnak illetve szabálysértési eljárásban az eljárás alá vont személynek kell fizetnie. Ez a költség a bűnügyi költség valamint az eljárási költség része, amelynek behatásáról a végrehajtó hatalom gondoskodik.

Summary - The connection between the work of the judicial experts and the public sector

This is an essay about the connection between the judicial experts and the public sector. The expert opinion has a special role in the system of the evidences in the criminal procedure. The expert opinion as a kind of evidence has a short history in the criminal procedure, because this evidence is the product of the new age. The second difference from the other evidences that the judicial expert needs a special quality, and because of this cause the law rules controls who has permitted to become expert and make expert opinion. The Criminal Procedure Act controls when *should* and when *must* delegate a judicial expert the criminal procedure. Consequently the state has a main role in connection with the activity of the experts by the law rules.

In the first part I show the short history of the appearance of the expert opinion in the criminal procedure.

In the second part I show the main law rules in connection with the judicial experts, and I write about the expert chambers, the list of experts, and the professional institutes and corporations.

The third part is about the fees and taxes in connection with the judicial experts. In this part I show the problems about who have to pay the fees in the end of the criminal procedure. The activity of the judicial expert is always expensive, so the expenses can grow quickly. If the accused is acquitted the expense will stay in encumbrance of the state, and if the accused is convicted, the accused will have to pay the expenses. So this expenses are enormous encumbrances for everyone. This problem has waited solution yet. Reduction of costs or hunting out justice? Sometimes very hard to decide, which one is the better. The judicial experts also work in the private sector. The competition of the judicial experts is big in the private sector, and this phenomenon is influences the private prices.

The end of the essay is a summary which contains my main conclusions.

Felhasznált irodalom:

Csizmadia Andor – Kovács Kálmán – Asztalos László, Magyar Állam- és jogtörténet, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.

Farkas Ákos – Róth Erika, A büntetőeljárás, Complex Kiadó, Budapest, 2007.

Hegyi Zsófia, Szakértő a büntetőeljárásban, különös tekintettel az írásszakértőre /szakdolgozat/ készült: Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, 2009, 5. o., internetes elérhetőség: <http://www.mairt.hu/Data/Sites/1/Hegyi%20Zs%C3%B3fia.pdf> (letöltés dátuma: 2014. június 3.)

Juraj Nemeč – Glen Wright: Közösségi pénzügyek – elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben, Aula Kiadó, 2000.

Magyar Közigazgatási Jog – Általános rész szerk.: Fazekas Marianna – Ficzere Lajos, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Pénzügyi Jog I. szerk.: Simon István, Osiris Kiadó, Budapest, 2007.

Pénzügyi Jog II. Szerk.: Simon István, Osiris Kiadó, Budapest, 2007.

Hivatkozott internetes oldalak:

http://www.iszki.hu/?page_id=60 (letöltés ideje: 2014. június 19.)

http://www.iszki.hu/?page_id=62 (letöltés ideje: 2014. június 19.)

http://www.iszki.hu/?page_id=64 (letöltés ideje: 2014. június 19.)

http://www.iszki.hu/?page_id=66 (letöltés ideje: 2014. június 19.)

http://www.iszki.hu/?page_id=60 (letöltés ideje: 2014. június 19.)

http://hu.wikipedia.org/wiki/B%C5%B1n%C3%BCgyi_Szak%C3%A9rt%C5%91i_%C3%A9s_Kutat%C3%B3int%C3%A9zet (letöltés ideje: 2014. június 20.)

Hivatkozott jogszabályok:

1998. évi. XIX. törvény

2012. évi. II. törvény

3/1986. (II.21.) IM rendelet

2005. évi XLVII. törvény

1995. évi CXIV. törvény

[1] 1998. évi XIX. törvény 99. § (1) bekezdése

[2] 1998. évi XIX. törvény 99. § (2) bekezdése

[3] Csizmadia Andor – Kovács Kálmán – Asztalos László, Magyar Állam- és jogtörténet, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003, 262. o.

[4] U.o., 263-264.o.

[5] U.o., 267.o.

[6] Csizmadia Andor – Kovács Kálmán – Asztalos László i.m., 267. o.

[7] U.o., 269. o.

[8] Hegyi Zsófia, Szakértő a büntetőeljárásban, különös tekintettel az írásszakértőre /szakdolgozat/ készült: Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, 2009, 5. o., internetes elérhetőség: <http://www.mairt.hu/Data/Sites/1/Hegyizs%20Zs%20B3fi.pdf> (letöltés dátuma: 2014. június 3.)

[9] Csizmadia Andor – Kovács Kálmán – Asztalos László, i.m., 470.o.

[10] Hegyi Zsófia, i.m., 6-7. o.

[11] Magyar Közigazgatási Jog – Általános rész szerk.: Fazekas Marianna – Ficzere Lajos, Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 44-45. o.

[12] Farkas Ákos – Róth Erika, A büntetőeljárás, Complex Kiadó, Budapest, 2007, 128.o.

[13] Pénzügyi Jog I. szerk.: Simon István, Osiris Kiadó, Budapest, 2007., 122. o.

[14] Pénzügyi Jog II. Szerk.: Simon István, Osiris Kiadó, Budapest, 2007., 296. o.

[15] U.o. 296. o.

[16] 2005. évi XLVII. törvény 3. § (3) bekezdés f) pontja

- [17] 1995. évi CXIV. törvény 1. § (2) bekezdése
- [18] Magyar Közigazgatási Jog – Általános rész szerk.: Fazekas Marianna – Ficzere Lajos, Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 360. o.
- [19] Magyar Közigazgatási Jog – Általános rész i.m. 360. o.
- [20] 2005. évi. XLVII. törvény 30/A. § (1) bekezdés
- [21] 2005. évi. XLVII. törvény 25. §
- [22] Pénzügyi Jog I. Szerk.: Simon István, Osiris Kiadó, Budapest, 2007., 148. o.
- [23] U.o. 151-154. o.
- [24] U.o. 155. o.
- [25] http://www.iszki.hu/?page_id=60 (letöltés ideje: 2014. június 19.)
- [26] http://www.iszki.hu/?page_id=62 (letöltés ideje: 2014. június 19.)
- [27] http://www.iszki.hu/?page_id=64 (letöltés ideje: 2014. június 19.)
- [28] http://www.iszki.hu/?page_id=66 (letöltés ideje: 2014. június 19.)
- [29] http://www.iszki.hu/?page_id=60 (letöltés ideje: 2014. június 19.)
- [30] http://hu.wikipedia.org/wiki/B%C5%B1n%C3%BCgyi_Szak%C3%A9rt%C5%91i_%C3%A9s_Kutat%C3%B3int%C3%A9zet (letöltés ideje: 2014. június 20.)
- [31] 2005.évi. XLVII. törvény 29. §
- [32] 1998. évi XIX. törvény 99. § (1) bekezdés
- [33] 1998. évi. XIX. törvény 99. § (2) bekezdés
- [34] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 1. § (5) bekezdés
- [35] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 1. § (2) bekezdés
- [36] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 1. § (7) bekezdés
- [37] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 9. §
- [38] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 2. §
- [39] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 3-4. §
- [40] 3/1986. (II.21.) IM rendelet I. számú melléklet
- [41] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 6. §
- [42] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 3. § (1) bekezdés
- [43] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 6. § (4) bekezdés
- [44] 3/1986. (II.21.) IM rendelet 10. § (1) bekezdés
- [45] 1998. évi XIX törvény 74. § (1) bekezdés
- [46] 1998. évi XIX. törvény 338. §
- [47] 1998. évi XIX. törvény 74. § (3) bekezdés
- [48] 1998. évi XIX. törvény 339. § (2) bekezdés
- [49] 1998. évi XIX. törvény 338. § (2) bekezdés
- [50] 1998. évi XIX. törvény 339. § (3) bekezdés
- [51] 1998. évi XIX. törvény 339. § (4) bekezdés
- [52] Farkas Ákos – Róth Erika: A büntetőeljárásjog, Complex Kiadó, Budapest, 2007, 327-328.o., lásd még: 1998. évi XIX. törvény 344. § (1-2) bekezdés
- [53] 2012. évi II. törvény 64. § (3) bekezdés
- [54] 2012. évi II. törvény 92. § (1) bekezdés a) pont
- [55] 2012. évi II. törvény 92. § (2) bekezdés
- [56] 2012. évi II. törvény 92. § (5) bekezdés
- [57] 2012. évi II. törvény 92. § (4) bekezdés
- [58] 2012. évi II. törvény 141. § (1) és (16) bekezdés
- [59] 2012. évi II. törvény 143. §
- [60] Juraj Nemeč – Glen Wright: Közösségi pénzügyek – elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben, Aula Kiadó, 2000, 64. o.